

Tämä on rinnakkaistallenne.
Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat
saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Hassel, Juuso; Hiekkavirta, Emmi; Paalimäki-Paakki, Karoliina; Jussila, Aino-Liisa

Julkaisun nimi: Röntgenhoitajat kohtaavat työssään vieraskielisiä ja kommunikaatorajoitteisia potilaita

Julkaisuvuosi: 2023

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Hassel, J., Hiekkavirta, E., Paalimäki-Paakki, K. & Jussila, A.-L. (2023). Röntgenhoitajat kohtaavat työssään vieraskielisiä ja kommunikaatorajoitteisia potilaita. *Radiografia*, 45(3), 22-25.

Röntgenhoitajat kohtaavat työssään vieraskielisiä ja kommunikaatio-rajoitteisia potilaita

Kommunikoinnin apuvälineille olisi käyttöä kuvantamisen ja sädehoidon parissa, vaikka tutkimukset saataisiinkin suoritettua moitteetta kielimuurista huolimatta.

JUUSO HASSEL, EMMI HIEKKAVIRTA,
KAROLIINA PAALIMÄKI-PAAKKI, AINO-LIISA JUSSILA,
Oulun amk

Suomessa vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 Suomessa asui 432 800 vieraskielistä, määrä on yli nelinkertaistunut viimeisen 20 vuoden aikana. Eriasteisia puhe- ja kommunikaatiovaikeuksia on noin 65 000:lla, heistä 30 000 tarvitsee puhetta korvaavia apuvälineitä. Viittomakieltä äidinkielenään käyttää noin 5500 henkilöä.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista velvoittaa, että potilaan tulee saada tietoa hoidostaan riittävän laajasti tullakseen ymmärretyksi ja kuulluksi vieraskielisyydestään, aisti- tai puheviastaan huo-

limatta. Yhteisen kielen puute estää ja vaikeuttaa röntgenhoitajan ja potilaan välistä kommunikointia. Yleisimpiä kommunikaation apukeinoja ovat englannin kieli sekä elekieli, jotka eivät kuitenkaan aina riitä tarjoamaan tietoa tutkimuksesta ja potilaan voinnista. Tämä voi oleellisesti vaikuttaa niin potilaan kuin röntgenhoitajan turvallisuudentunteeseen tutkimuksesta ja hoidosta.

Opinnäytetyössä selvitettiin röntgenhoitajan ja vieraskielisten tai kommunikaatio-rajoitteisten potilaiden välistä kielimuuria kuvantamis- ja sädehoitotyössä. Kysely lähetettiin syksyllä 2021 Suomen Röntgenhoitajat ry:n välityksellä 1926 liiton jäsenelle sähköpostitse. Kyselyyn osallistui 526

vastaajaa. Työssä kuvailtiin minkälaisia ongelmatilanteita röntgenhoitajan ja potilaan välinen kieli-muuri on aiheuttanut kuvantamis- ja sädehoitoyksiköissä, miten tasavertainen hoito on toteutunut, ja mitä kommunikoinnin apukeinoja röntgenhoitajilla on ollut käytettävissä.

Tutkimukseen vastanneet edustivat tasaisesti kaikkia ikäluokkia; enemmistö oli 41–59-vuotiaita. Suurin osa vastaajista oli Helsingin ja Uudenmaan sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirien alueilta ja työskennellyt röntgenhoitajana yli 20 vuotta.

Ammatillista kielitaitoa halutaan parantaa

Kyselyssä röntgenhoitajia pyydettiin arvioimaan kielitaitoaan. Valtaosa puhui äidinkielenään suomea. Enemmistön kielitaitona oli sujuva englanti ja ruotsin alkeet. Osalla vastaajista oli myös muiden kielten taitoa. Enemmistö oli kohdannut työssään englantia, ruotsia sekä venäjää puhuvia potilaita. Noin puolet vastaajista oli tavannut arabian-, saksan-, viron- sekä somaliankielisiä potilaita. Lähes puolet vastaajista oli kohdannut myös potilaita, joiden kieltä eivät olleet tunnistaneet. Potilaiden kanssa keskustellessaan vastaajat olivat käyttäneet suomea, englantia ja ruotsia sekä elekieltä. Noin kolmasosa oli käyttänyt apunaan myös eri kielten sekoitusta.

18–24-vuotiaista 70 % koki kielitaitonsa riittäväksi. Muissa ikäryhmissä enemmistö ei kokenut kielitaitoaan riittäväksi. Kaikista ikäryhmistä yli 70 % olisi halukkaita parantamaan ammatillista kielitaitoaan potilastilanteiden sujuvuuden parantamiseksi.

Apuvälineitä käytetään kommunikoinnin tukena

Vastaajista 66,3 %:lla on ollut työpaikallaan tai itsellään käytössä apuväline vieraskielisten potilaiden kanssa kommunikointiin. 60,4 % oli käyttänyt apunaan video- tai puhelintulkkia, 55,8 % kirjallista apuvälinettä ja 48,8 % käännohjelmia. Kielelliseksi apuvälineeksi tarkoitettua tulkkaussovellusta oli käyttänyt vain 12 % vastaajista. 90,8 %

Kirjaintaulun käyttö vaihtoeh-toisen kommunikoinnin apuvälineenä.

vastaajista oli tavannut tulkin vieraskielisen potilaan mukana ja 90,2 % oli käyttänyt elekieltä kommunikoinnin tukena. Vastaajat kokivat apuvälineet hyödyllisiksi.

Vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä käyttäviä potilaita oli kohdannut 83 % vastaajista. Viittomakieli ja tukiviittomat olivat yleisimmin käytetyt menetelmät. Lähes puolet vastaajista kertoi, ettei työpaikalla ollut käytettävissä vaihtoeh-toisen kommunikoinnin apuvälineitä, kuten

Kehittyvä teknologia voi tarjota tulevaisuudessa keinoja kielimuurin rikkomiseksi.

kuvia, kirjoja tai sovelluksia ja vain 34,4 %:lla vastaajista oli käytössään kyseisiä apuvälineitä. 16,3 % ei tiennyt käytössä olevista apuvälineistä. Työpaikoissa, joissa apuvälineitä oli, yli 90 % koki niiden olleen avuksi potilastyössä.

Toteutuuko hoidon yhdenvertaisuus potilaiden välillä?

Arvioitaessa vieraskielisten ja kommunikaatiorajoitteisten potilaiden hoidon yhdenvertaisuutta, selvitettiin molempien ryhmien kohdalla aikataulussa pysymistä, ohjeistuksen selkeyttä, potilaan ilmaisukykyä hoidon aikana, röntgenhoitajan varmuuden tunnetta, potilaan ja röntgenhoitajan välistä yhteistyötä, tasavertaisuutta ja potilaan hoitoon vaikuttamisen mahdollisuutta sekä väärinymmärryksistä johtuneita tutkimusten uusia.

Vieraskielisten potilaiden tutkimukset pysyivät useimmiten suunnitellussa aikataulussa, mutta vain puolet vastaajista oli sitä mieltä, että potilas sai selkeää ohjeistusta. Yli puolet vastaajista koki, että vieraskielinen potilas ei pystynyt ilmaisemaan itseään ymmärrettävästi tutkimuksen tai hoidon aikana. Enemmistölle vastaajista oli jäänyt vieraskielisen potilaan tutkimuksen tai hoidon jälkeen varma olo. Vastaajista 70 % oli kuitenkin kokenut, ettei kyennyt luomaan saumatonta yhteistyötä vieraskielisen potilaan kanssa tutkimustilanteen aikana. Tasavertaisen hoidon täyttymisestä vastaajien mielipiteet jakautuivat kahtia; noin puolet

koki tasavertaisen hoidon täyttyneen, noin puolet olivat eri mieltä.

Vastaajista enemmistö koki, että kommunikaatiorajoitteisten potilaiden kanssa ei ollut ongelmia aikataulussa pysymisessä tai ohjeistamisessa, ja 78 % arvioi tasavertaisen hoidon täyttyneen. Vastaajista 21,8 % koki epävarmuutta tutkimuksia toteuttaessaan, toisaalta 63,3 % koki pystyneensä luomaan saumattoman yhteistyön potilaan kanssa. 21,3 % röntgenhoitajista vastasi, ettei kommunikaatiorajoitteinen potilas pystynyt vaikuttamaan omaan hoitoonsa.

Avoimessa kysymyksessä vastaajat kertoivat kokemuksiaan kielimuuritulanteista. Tulkin käyttö vieraskielisten potilaiden hoidon yhteydessä oli yleistä, mutta tulkkien ja esimerkiksi viivästyneiden tutkimusten aikataulujen yhteensovittaminen saattoi olla haastavaa. Fyysisen tulkin käyttö oli vähentynyt viime vuosina ja puhelintulkkaukseen lisääntynyt. Tulkin läsnäolo koettiin tärkeäksi esimerkiksi magneettitutkimuksissa, joissa tarkkoja esitietoja tarvittiin turvallisuuden takaamiseksi.

Vastaajat tarvitsisivat selkeän kommunikaation apuvälineen helpottamaan tutkimuksia ja luomaan turvallisuuden tunnetta sekä potilaalle että röntgenhoitajalle. Joissain työyksiköissä oli valmiita lauseita paperilla eri kielillä, joita voitiin hyödyntää ennen hoitoa, sen aikana ja sen jälkeen. Osa oli käyttänyt käännoisovelluksia, kuten Tulka:a. Lisäksi käytettiin elekieltä, kirjoittamista ja piirtämistä kommunikoinnin tukena. Myös kie-

litaitoisen työkaverin läsnäolo koettiin hyödylliseksi. Tulkkaussovellusten ongelmia olivat huono internet-yhteys esimerkiksi sädehoidon yksiköissä, ja toimimattomuus työpuhelimissa, jotka olivat perinteisiä matkapuhelimia ilman älyominaisuuksia. Yksiköissä voitiin myös kieltää oman puhelimen käyttö työpisteellä.

Röntgenhoitajat ovat kiinnostuneita rikkomaan kielimuurin

Potilaiden ja hoitohenkilökunnan väliseen luottamussuhteeseen ja turvallisuuteen vaikuttavat olennaisesti molemminpuolinen ymmärrys ja saumaton kommunikointi. Vaikka tutkimukset saataisiinkin suoritettua moitteetta kielimuurista huolimatta, on selvää, että kommunikoinnin apuvälineille olisi käyttöä kuvantamisen ja sädehoidon parissa. Erityisesti akuuttihoitotilanteissa, joissa potilas on intuboitu tai muuten puhekyvytön, yksinkertaistenkin kommunikoinnin apuvälineiden käyttö voi olla elintärkeää esimerkiksi allergioiden tai kivun selvittämisessä. Kehittyvä teknologia voi tarjota tulevaisuudessa keinoja kielimuurin rikkomiseksi. Kyselyyn saatiin paljon vastauksia, mikä kertoo röntgenhoitajien valveutuneisuudesta ja kiinnostuksesta alan kehittämiseen. ○